

Номінація - навчальний проект учителя - предметника

Використання інтерактивних
технологій на уроках української мови
(на прикладі поглиблення знань
з теми «Фразеологія» 7 клас)

Виконала учитель
української мови та
літератури
Шабатюк Н.Л.

2013рік

АНОТАЦІЯ ПРОЕКТУ

Шабатюк Н.Л. Використання інтерактивних технологій на уроках української мови (на прикладі поглиблення знань з теми «Фразеологія» 7 клас): Творчий проект. - Красноармійськ: Багатопрофільна гімназія, 2012. - 27с.

Актуалізується необхідність використання інтерактивних методів та прийомів для формування базових мовних компетенцій школяра.

Проект розкриває важливість впровадження інтерактивних технологій на уроках для активізації навчально - пізнавальної діяльності учнів.

Результатом проектного дослідження є комплекс інтерактивних вправ, які доречно застосовувати у власному і писемному мовленні.

АННОТАЦІЯ ПРОЕКТА

Шабатюк Н.Л. Использование интерактивных технологий на уроках украинского языка (на примере углубления знаний из темы "Фразеология" 7 класс): Творческий проект. - Красноармейск: Многопрофильная гимназия, 2012. -27с.

Актуализируется необходимость использования интерактивных методов и приемов для формирования базовых языковых компетенций школьника.

Проект раскрывает важность внедрения интерактивных технологий на уроках для активизации учебно-познавательной деятельности учащихся.

Результатом проектного исследования является комплекс интерактивных упражнений, которые следует использовать в собственной и письменной речи.

ПАСПОРТ ПРОЕКТУ

Тема проекту: Використання інтерактивних технологій на уроках української мови (на прикладі поглиблення знань з теми «Фразеологія» 7 клас)

Автор: Шабатюк Н.Л.

Тип проекту: Теоретико - практичний, моно предметний, колективний, репродуктивно - дослідний, внутрішній.

Тривалість: короткочасний.

Учасники: вчитель, учні 7 класу.

Зміст

Вступ	5
Мета, завдання проекту. Очікуваний результат	6
Специфіка реалізації інтерактивних форм та методів роботи з фразеологізмами під час вивчення морфології	7
Використання інтерактивних методів на уроках - один зі шляхів врахування результатів психолого-педагогічної діагностики особистості учня	8
Зміст та порядок реалізації проекту	9
Помилки учнів при вживанні поєднань фразеології	11
Додатки	13
Висновок	26
Література	27

Вступ

У наш час суспільство зіткнулося із ситуацією, коли освіта повинна підготувати нове покоління людей до життя в умовах, яких поки що немає, до вирішення тих завдань, яких сьогодні воно ще не сформувало. Звідси випливають і вимоги до системи освіти: виховувати активних, самостійно мислячих людей, які б могли творчо розв'язувати нестандартні задачі.

Деталі гостріше постає проблема вдосконалення форм організації процесу навчання в загальноосвітній школі. Значною мірою цього можна досягти, використовуючи сучасні інноваційні технології, й перетворюючи таким чином традиційний метод навчання на інтерактивний, нетрадиційний.

Інтерактивне навчання - це навчання, побудоване на основі спілкування та взаємодії, що реалізується і в технологіях, і в методах, і в організаційних формах. Це взаємонавчання (ко-лективне, групове, навчання в співпраці), де учень і вчитель є рівноправними, рівнозначними суб'єктами навчання, розуміють з приводу того, що знають, уміють, здійснюють.

Фразеологія як розділ мовознавства вивчається учнями системно у 5 класі. В 6 класі програмою передбачене поглиблення знань з лексикології, розділ фразеології не винесений для розгляду. Тому наше завдання систематично актуалізовувати фразеологічні знання учнів на уроках мови в 6, 7, 8, 9 класах через використання інтерактивних технологій. У 10 класі школярі опановують практичну стилістику і культуру мовлення, предметом вивчення є лексичні та фразеологічні стилістичні засоби мови. Для опрацювання розділу мовознавства «Фразеологія» укладачами програми не передбачено достатньої кількості годин, школярі набувають недостатніх умінь і навичок вільно оперувати фразеологічними одиницями у мовленні, правильно й точно висловлюючи свою думку.

Фразеологія вивчає немало важливих проблем, пов'язаних із сполучуваністю слів. Задача розкрити одну з них - роль фразеологізмів як стилістичного засобу, оскільки завдяки властивостям їх, наша мова стає яскравішою і виразнішою. Саме тому майже всі відомі письменники, навіть за часів Гомера, використовували фразеологізми для створення колориту і стилістичного забарвлення своїх творів.

Школярі дуже часто використовують фразеологізми під час спілкування, але не завжди точно знають значення деяких з них і часто не можуть правильно спожити їх в певному контексті. Тому значущість дослідження в тому, щоб розкрити значення і можливості фразеологізмів як стилістичних засобів, за допомогою різноманітних інтерактивних методів й прийомів, які поживляють урок, викликають зацікавленість в учнів, збагачують їх словниковий запас, розвивають логічне мислення, уяву.

Фразеологізми - іскрометні скарби мовної образності - передають найтонші відтінки душевних порухів, обарвлюють висловлене в національний колорит.

В.Ужченко

Мета проекту:

- ✓ поглибити знання учнів з української фразеології за допомогою інтерактивних технологій

Завдання проекту:

- ✓ розширити пізнавальні можливості учнів, зокрема у здобуванні, аналізі та застосування інформації з різних джерел;
- ✓ дослідити фразеологічне багатство мови, різновиди фразеологізмів, роль фразеологізмів у мовленні, стилістичних засобів фразеології;
- ✓ формувати громадянську позицію, перехід від особистості учня, що самоідентифікується, до особистості яка самореалізується;
- ✓ визначити роль фразеології в системі мови;
- ✓ вміти пояснювати значення фразеологізмів, їх походження, синтаксичні функції фразеологічних зворотів;
- ✓ підвисити мовну культуру учнів, розширити лексичний запас;
- ✓ навчити правильно вживати фразеологізми у мовленні. Очікувані результати:
- ✓ учні оволодіють уміннями і навичками практично застосувати інтерактивні методи та прийоми;
- ✓ розроблять завдання та блоки тренувальних вправ відповідно до теми;
- ✓ оволодіють різноманітними методами інтерактивних технологій.

Очікувані результати:

- ✓ учні оволодіють уміннями і навичками практично застосувати інтерактивні методи та прийоми;
- ✓ розроблять завдання та блоки тренувальних вправ відповідно до теми;
- ✓ оволодіють різноманітними методами інтерактивних технологій.

Специфіка використання інтерактивних форм та методів роботи з фразеологізмами під час вивчення розділу « Морфології»

Вивчення фразеологізмів, цих «дозрілих квіток мислення» розширює знання учнів про безмежний світ людини, виховує повагу до народу - фразотворця, поповнює мовний запас своєрідними крилатими словами, «які із дивною влучністю виражають суть досить складних явищ».

Оскільки в наш час навчальний процес набуває особистісного спрямування, то важливу роль відіграє мотивація навчальної діяльності учнів, орієнтація її на практичні потреби школярів, новизна подачі матеріалу, включення ділової гри у заняття, створення ситуації успіху, сприяння активній творчій діяльності, самовдосконалення. Тож свідоме й уміле використання інтерактивних технологій під час вивчення та застосування «цих іскрометних скарбів образності» ефективно сприятиме формуванню в учнів творчих здібностей.

Слід зазначити, що шлях збагачування учнівської фразеологічної палітри практично не розкритий, а вчителями достатньо не враховується.

Фразеологічний запас учнів поповнюється на різних етапах вивчення української мови, зокрема впродовж ґрунтованого засвоєння частин мови, яке припадає на 6 - 7 класи, коли вже поняття «фразеологія» учням добре відоме.

Можливості використання стійких словосполучень у морфології досить широкі.

Учителеві, насамперед, слід враховувати такі аспекти:

- 1) фразеологізм виявляє свою природу в реальному мовному вживанні;
 - 2) до складу зворотів входять слова різних частин мови, які так чи інакше виявляють свою граматичну природу й у фразеологізмах;
 - 3) усталені словосполуки ґрупується в певні лексико-граматичні розряди.
- Любов до рідної мови, прагнення знати її якнайкраще залежить від того, які сучасні технології буде використано під час вивчення тієї чи іншої теми.

Різноманітні інтерактивні методи й прийоми поживляють урок, викликають зацікавленість в учнів, збагачують їх словниковий запас, розвивають мовлення, логічне мислення, уяву.

Використання інтерактивних методів на уроках - один зі шляхів врахування результатів психолого - педагогічної діагностики особистості учня

В умовах особистістю - орієнтованої парадигми освіти одним зі шляхів врахування результатів психолого - педагогічної діагностики особистості учня є використання на уроках інтерактивних методів.

Необхідно з'ясувати сутність інтерактивних методів формування компетенції учнів. Слово інтерактивний прийшло до нас від англійського слова *interact*, де перша частина означає «взаємна», а друга - «діяти»; інтерактивний означає - той, що знаходиться в режимі взаємодії, діалогу з чимось або з кимсь. Суть інтерактивного навчання полягає в тому, щоб навчальний процес був організований таким чином, коли практично всі учасники опиняються в ситуації залучення до праці пізнання. Вони (учасники) мають можливість розуміти, усвідомлювати все, що відбувається, все, що вони самі знають і думають. У ході інтерактивного навчання учасники вчаться критично мислити, приймати обдумані рішення, брати участь у дискусіях, спілкуватися з іншими людьми, за допомогою чого відбувається корекція вже сформованих компетенцій та формування їх на новому, більш високому, рівні підсвідомості.

Цікавими є факти, зібрані групою вчених, щодо доцільності використання тих чи інших методів навчання за рівнем засвоєння навчального матеріалу. На підставі даних, які здобули ці дослідники, було створено так звану піраміду Пізнання (Додаток 1), де інтерактивні методи посідають першу сходинку за рівнем засвоєння навчальної інформації. Це дослідження дало такі результати:

- Лекція (5% засвоєння) - найшвидший спосіб надання необхідної інформації необмеженій кількості учасників.
- Читання (10% засвоєння) - недолік у тому, що цей спосіб не дає змоги глибокого засвоєння інформації.
- Аудіо, відео засоби (20% засвоєння) - перевага в емоційному переживанні інформації.
- Наочне приладдя (30% засвоєння) - допомагає засвоювати інформацію всіма каналами сприйняття.
- Обговорення в групах (50% засвоєння).
- Навчання практикою (70% засвоєння).
- Виступ у ролі того хто навчає (90% засвоєння), - навчаючи - вчуся.

Про доречність використання інтерактивних методів навчання говорив ще Конфуцій: «Скажіть мені, і я забуду. Покажіть, і я запам'ятаю. Дайте можливість навчати іншого, і я прийду до досконалості»

Зміст та порядок реалізації проекту

Назва етапу	Завдання	Діяльність	Термін реалізації	Результат
Підготовчий	Визначення теми, мети і завдання проекту.	Об'єднати дітей в групи. Скласти план роботи. Розкрити суть проблеми. (2 група) Розробити правила організації інтерактивного навчання (1 група)	Жовтень 2011р.	Зібраний матеріал про доцільність використання інтерактивних методів. (додаток 1) Ознайомились з правилами організації інтерактивного навчання. (додаток 2)
Інформаційно-діагностичний	Вивчити методичну базу з проблемної теми.	Порівняти різні моделі навчання (3 група)	Листопад 2011р.	Склали порівняльну характеристику різних моделей навчання (додаток 3)
Практичний	Втілити ідеї в роботу	Вибрати прийоми і методи інтерактивних технологій. (1,2,3 група)	Грудень 2011р.	Використовують не готові знання, а здобувають їх із власного досвіду, що веде до розвитку мислення - творчого і діалектичного (додатки 4,5)
Творчий	Розвинути педагогічну творчість з теми	Поповнити фразеологічний запас. Розробити інтерактивні технології під час вивчення частин мови (3 група)	Січень 2012р.	Розроблені інтерактивні технології (додаток 6); пожвавився урок, викликана зацікавленість в учнів, збагатився словниковий запас.

Результат	Розглянути до - сягнутих результатів	Представити результати (1,2,3 група); організу- вати обговорення підготовки, ви- конання презентації проекту	лютий 2012р.	Презентують результати проекту (4 група).
Заклю- чний	Підбиття під- сумків з про- веденої роботи	Оцінити осо- бистий внесок кожного у спільну роботу.	Лютий 2011р.	Визначити проблеми й перспективи, що потребують розробки

Помилки учнів при вживанні поєднань фразеології

В мові школярів поширена зміна значення фразеології, наприклад: «Молчанов всіх в будинку водить за ніс», в нормативній мові спожита фразеологія має значення «обманювати, вводити в оману». Значення фразеології в даному випадку неправильно розширено. Невірно спожита семикласником фразеологія «метати бісер перед свинями», має в сучасній мові значення «марно говорити про що або тому, хто не здатний зрозуміти цього». В творі він спожитий в значенні «вгадувати, плести небиллиці, одурювати»: «Лисаков весь час метає бісер перед свинями, а все йому вірять.» Так само є помилки в усній мові: «Потрібен він мені як банний лист».

Змішуються фразеологізми, мають в своєму складі однакові компоненти, наприклад: «в крайньому випадку» і «принаймні»: « Думаю, що в крайньому випадку четвірку за цей твір отримаю». Іноді змішуються фразеологізми, мають випадкову звукову схожість, наприклад: «ні гу-гу» і «ні бум-бум»: «Я в цій алгебрі ні гу-гу».

При вірному розумінні значення фразеології форма його в дитячій мові може піддаватися перебудові, модифікації. Можна розрізнити два види такої видозміни: граматичне і лексичне.

Приклади граматичної видозміни фразеологізмів надзвичайно різноманітні. Воно може полягати в тому, що змінюється форма числа іменника, що входить до складу фразеології: «Він уміє брати биків за роги», «не бери ні з кого погані приклади». Використовування форми множини пов'язаний з прагненням підкреслити повторюваність ситуації, що зображується. Поширені випадки усунення видової не співвідносності, при цьому фразеологізми, які в нормативній мові вживаються виключно у формі одного вигляду, одержують в дитячій мові форму протилежного вигляду: «Він, як і раніше загриб жар чужими руками». Ряд дієслівних фразеологізмів вживається у формі тільки теперішнього часу, в мові школярів можливі випадки вживання їх в інших: «Я лаяла її на чому світло стояло», «завжди знав, звідки вітер дув». Загальним є лише те, що кожного разу вживається, можливо, з погляду системи мови форма, тоді як нормою охороняється непорушність фразеології: «Це дешевше, ніж парена ріпа». Порівнянний «дешевше пареній ріпі». «Коли вона потрапила в будинок Кабана, вона не знаходить собі місця» - порівняння «не знаходить собі місце». Особливий випадок видозміни фразеології - усунення граматичних архаїзмів.

Наприклад, в мові школярів зустрічаються численні випадки «осучаснення» дієприслівників: «Терпіти не можу сидіти, склавши руки».

Порівняння «склавши руки». Також «зломив голову» і стрімголов. В деяких фразеологізмах вживаються форми коротких прикметників, які в дитячій мові можуть замінюватися повними формами, що схиляються: «серед білого дня», «на босу ногу» і тому подібне, наприклад: «На ній були туфлі на босу ногу».

Лексична видозміна фразеології. Велика частина фразеологізмів володіє властивістю непроникності: в їх склад не можна ввести додаткового компоненту. Проте в мові вчаться зустрічаються такі випадки: «Адже не всі дівчатка можуть дати добрий, сильний відпір». Порівняння «дати відпір»; «Він цього до своєї труни не забуде» і тому подібне.

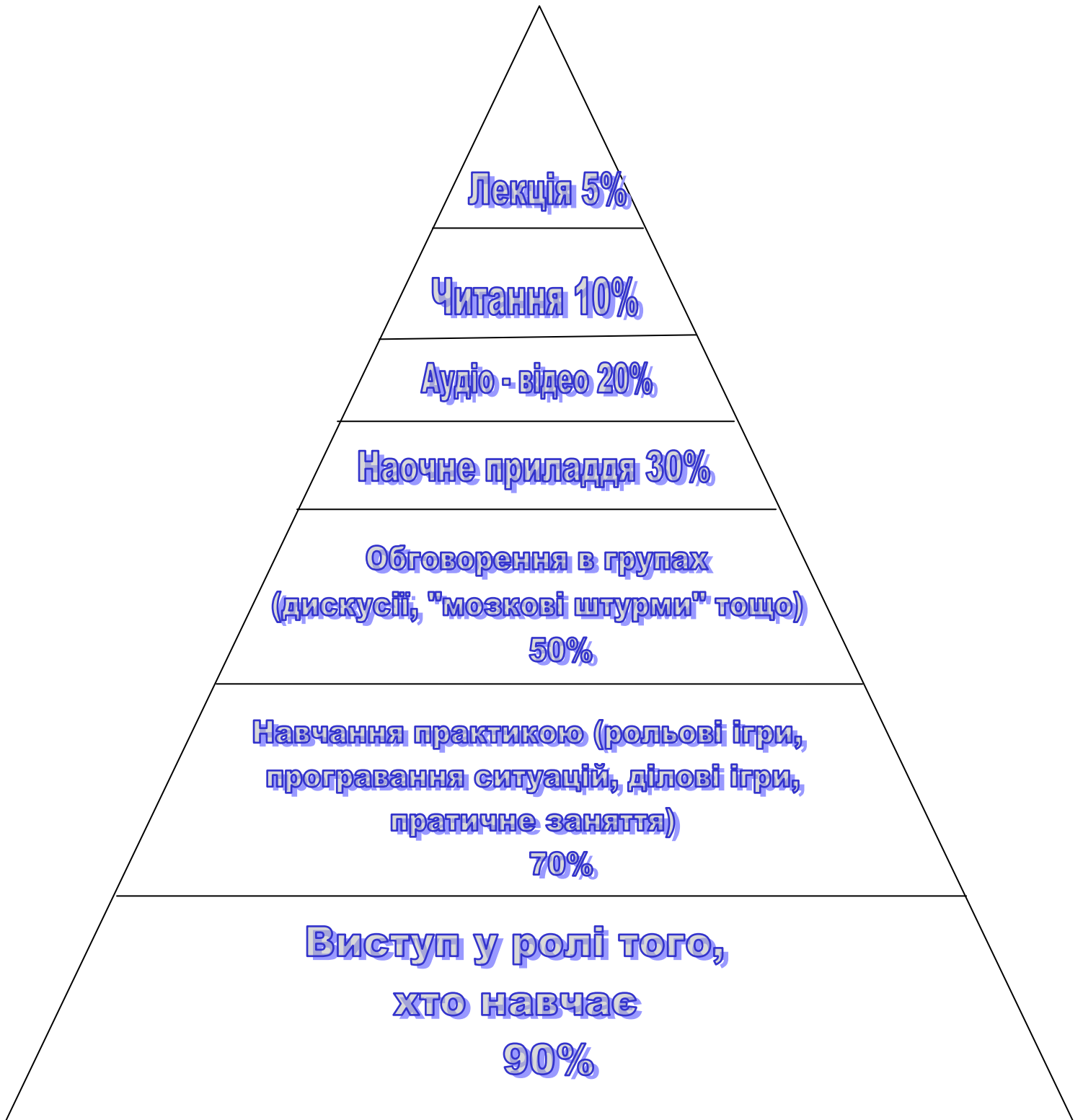
Зустрічаються і випадки пропуску компоненту фразеології: «Йому було якраз битися об стінку». Порівняння «битися головою об стінку» і тому подібне.

Помилка може полягати і в заміні компонентів фразеології: «Городничий сказав, що він знає, хто в нього кидає камінці». Порівняння «кидати камінчики в чужий город».

Лексична видозміна часто виступає як наслідок прагнення повернути фразеології втрачену внутрішню форму, зробити його лексичне значення, хоча б від частини мотивованим. Цей прояв «народної етимології». Такого роду помилка широко поширена в мові дошкільників: «полетіти вгору кармашками», «хоч колом в голові чеши» і т.п.

Зустрічається це явище і в мові школярів, причому деякі з таких помилок є типовими. Так, часто піддається видозміні «попасти впросак»: «Мати його вчила не потрапляти впросак»; «мороз по шкірі проходить»: «Так холодно, що мороз по шкірі проходить». Типове перетворення фразеології «щемить серце», яка часто перетворюється в «щемлячи серцем».

Піраміда Пізнання

Правила організації інтерактивного навчання

1. До роботи мають бути залучені всі учні.
2. Активна участь у роботі має заохочуватися.
3. Учні повинні самостійно розробляти і виконувати правила роботи в малих групах.
4. Учнів повинно бути не більш 30 осіб. Лише в цьому випадку можлива продуктивна праця.
5. Учні повинні бути підготовлені до роботи в малих групах.

Порівняння різних моделей навчання

Пасивна модель навчання	Активна модель навчання	Інтерактивна модель навчання
Учень виступає в ролі «об'єкта» навчання, повинен засвоїти й відтворити матеріал, переданий йому вчителем, текстом підручника тощо - джерелом знань. До відповідних методів навчання належать методи, за яких учні лише слухають і дивляться (лекція – монолог, читання, пояснення, демонстрація й відтворювальне опитування учнів). Учні, як правило, не спілкуються між собою і не виконують якихось творчих завдань.	Учень виступає в ролі «суб'єкта» навчання, виконує творчі завдання, вступає в діалог з учителем. Основні методи навчання: самостійна робота, проблемні та творчі завдання (частіше домашні), запитання від учня до вчителя і навпаки, що розвивають творче мислення. Тобто такий тип навчання передбачає застосування методів, які стимулюють пізнавальну активність і самостійність учнів.	Учень і вчитель є рівноправними, рівнозначними суб'єктами навчання, учень розуміє, що він робить, рефлексує з приводу того, що знає, вміє і здійснює. Навчальний процес відбувається за умови постійної, активної взаємодії всіх учнів. При цьому відбувається співнавчання, взаємонавчання (колективне, групове, навчання у співпраці). Організація інтерактивного навчання передбачає моделювання життєвих ситуацій, спільне вирішення проблеми на основі аналізу обставини та відповідної ситуації.

Етап уроку	Прийоми і методи	Мета
Вступний	1. Активне слухання	Сформувати навички активного слухання та висловлювання власних думок
	2. «Градусник»	Діагностика емоційного стану учнів, сприяння позитивним змінам настрою учнів
	3. Спільна угода	Навчити учнів працювати в малих групах
	4. Знайомство	Допомогти учням краще пізнати один одного
	5. «Зіпсований телефон»	Переконати учнів у важливості донесення правильної інформації
Основний	1. «Мікрофон»	Формувати навички спілкування в групі, вмінь переконувати
	2. «Мозковий штурм»	Спонукає учнів виявляти уяву та творчість
	3. Керована лекція	Викласти новий матеріал
	4. Судове слухання	Сприяє розвитку в учнів аналізу, критичного мислення
	5. Робота в малих групах	Розв'язування складних проблем, що потребують колективного роздуму
Підсумковий	1. Займи позицію	Для розвитку вмінь аргументувати власну позицію
	2. «Акваріум»	Вдосконалення вміння дискутувати
	3. Відгадай	Розвивати логічне мислення
	4. «Дерево рішень»	Допомагає учням проаналізувати механізми прийняття складних рішень
	5. «Незакінчене речення»	Дати можливість оцінити діяльність на уроці

Порядок роботи

Активне слухання (10-20 хвилин). Об'єднати учнів у пари запропонувати першим номерам розповісти другим якусь інформацію за вивченим матеріалом. Другі номери намагаються слухати, демонструючи це мімікою, вигуками, жестами. Далі учні міняються ролями. Другі номери розповідають, а перші слухають.

«Градусник» (10-15 хвилин).

Кожен учень має визначити свій емоційний стан у градусах. Не вище +12 і не нижче -12. «Температуру» кожного учитель фіксує на градуснику. Знаючи емоційний стан класу, учитель відповідно вибирає ту чи іншу інтерактивну технологію.

Спільна угода (10 хвилин). Кожна група продумує, які правила можна запропонувати іншим, щоб робота була завжди ефективною. Кожна група називає по 2 - 3 правила. Учитель записує їх на дошці, обговорює з усім класом. Він пояснює, що зараз клас намагається виробити «Спільну угоду» - набір правил поведінки в групах. Записати ці правила і вивісити у класі. Надалі необхідно виконувати цю угоду.

Знайомство (5 хвилин). Кожен називає своє ім'я та риси характеру. Рухатися по колу, не пропускаючи нікого, в тому числі й себе. Дякувати кожному.

«Зіпсований телефон» (10 - 15 хвилин). Підготувати аркуші з текстом для кожної групи. Учні у групі по черзі виконують завдання, загорнувши свій запис так, щоб наступний учасник групи не зміг його прочитати. Останній учасник розгортає аркуш і читає відповіді. Бажано провести рефлексію:

- Який висновок можна зробити після цієї вправи?
- Що може статися після подачі неправильної інформації?
- Як цьому можна запобігти?

«Мікрофон» (3 -10 хвилин).

Поставити запитання класові. Запропонуйте певний предмет (ручку, олівець), що виконуватиме роль уявного мікрофона. Учні передаватимуть його одне одному, по черзі беручи слово. Наприкінці обговорення слово може взяти учитель.

«Мозковий штурм». Чітко сформулювати проблемне питання. Запропонувати всім висловити ідеї, коментарі, пов'язані з цією проблемою. Записати всі пропозиції на аркуші паперу. Наприкінці обговорити й оцінити запропоновані ідеї.

Керована лекція (25 хвилин). Лекція повинна мати логічно завершені частини. Учитель викладає матеріал вступної частини лекції. Учні виділяють головне, не записуючи в зошит. Під час виконання основної частини можна використовувати технічні засоби навчання, наочні посібники. Учням пропонується записати основні положення лекції. Після викладення матеріалу заключної частини учитель може перевірити засвоєння матеріалу за допомогою тестів, фронтальної бесіди.

Судове слухання (25 - 30 хвилин). На урок можна підготувати картки з текстами чи завданнями. Оберіть ситуацію (судову справу). Підготувати необхідну інформацію на картках. Підготувати план проведення судового слухання. Його регламент записати на дошці. Поділити клас на три групи: судді, обвинувачі, обвинувачувані. Кожен судця сідає поруч з обвинувачем та обвинуваченим. У кожній групі проходить судове слухання. Після завершення слухань судді оголошують свої рішення.

Робота в малих групах (від 5 хвилин). Об'єднати учнів у групи. Дати кожній групі конкретне завдання. Учитель повинен стежити за роботою в групах, надавати необхідну допомогу. Групи представляють результати колективної діяльності. Прокоментувати роботу груп.

Займи позицію (до 10 хвилин). На дошці плакати «за», «проти», «це складне питання». Запропонувати учням висловити власну позицію щодо матеріалу уроку. Вибрати декількох учасників і попросити їх обґрунтувати свою позицію.

Акваріум (15 хвилин). Об'єднати учнів у групи. Одна група сідає у центрі класу. Ця група протягом 3-5 хвилин уголос обговорює ситуацію. Після цього учитель із запитанням звертається до інших груп (не більше 2-3 хвилин). Групи по черзі займають місце в «акваріумі». Наприкінці вчитель обговорює з учнями хід групової роботи.

Відгадай (до 15 хвилин).

На аркушах паперу написані правила, терміни. Об'єднати клас в групи, причому груп мати бути стільки, скільки правил. Кожна група складає три - п'ять запитань до правил. Групи обмінюються запитаннями, намагаючись

відгадати своє правило. Можна звертатися по допомогу до інших груп.

«Дерево рішень» (до 20 хвилин). Обрати проблему. На дошці записати суть проблеми. Обговорити з класом розв'язання проблеми. 3-4 ідеї записати на дошці. Кожна група пропонує розв'язання цих проблем.

«Незакінчене речення» (3-5 хвилин). Може бути усним і письмовим.
Наприклад: «Для мене сьогодні важливим було...», «Сьогодні я навчився...».

**Інтерактивні технології під час вивчення частин мови
ІМЕННИК**

I. Ситуативні вправи «Мікрофон»

- Прочитати по черзі фразеологізми відповідно до інтонації.

- Яких людей характеризують такі фразеологізми?

1. *Величається, як заєць хвостом.*
2. *В роботі «ох», а їсть за трьох.*
3. *Торохтить Стеха, як діжка з горохом.*
4. *Говорить так, ніби три дні хліба не їв.*
5. *Думкою в небі, а ногами в пустелі.*
6. *Ні за холодну не береться.*
7. *Стоять, як у рота води набравши.*
8. *Сидить, мов на голках.*

- Назвати власні та загальні іменники. Пригадати правопис власних іменників.

II. Творче спостереження з елементами зіставлення

- Підібрати в російській мові фразеологізми, які б відповідали українським. Пояснити ситуацію, в якій застосовуються дані словосполучення.

1. *Було та загуло. - Было да сплыло.*
2. *Ласкаво просимо. - Добро пожаловать.*
3. *Твердий горіх. - Крепкий орешек.*
4. *Обоє рябоє. - Два сапога пара.*
5. *Збити з пантелику. - Сбить с толку.*
6. *Як муха в окропі. - Как белка в колесе.*
7. *П'ятами накивати. - Дать стрекача.*
8. *З комареву ніжку. - Сгулькин нос.*

- Підкреслити іменники, визначити відмінки іменників.

III. Творче спостереження

- Підібрати антонімічні фразеологізми, пояснити їх значення.

1. *Як воду опущений. - Ходить гоголем.*
2. *Повісити носа. - Держи хвіст бубликом.*
3. *Розпустити язика. - Тримати язик за зубами.*
4. *Нога за ногу. - З усіх ніг.*
5. *Грати першу скрипку. - Пастити задніх.*

б. Як кіт наплавав. - Хоч греблю гати.

- Підкреслити іменники, визначити відміни.

IV. Асоціативний куш

Серед фразеологізмів багато висловлювань про тварин. Наприклад про собаку. Підібрати фразеологізми до цього іменника, визначити рід. Пояснити значення й походження таких висловів: собаче життя, собача смерть, собачий холод, собачий нюх, як собаці п'ята нога, ось де собака заритий.

- Назвіть відомі вам фразеологізми з іменником ніс.

Вище ніс, водити за ніс, не сунь носа, до чужого проса, дерти носа, і носом не поведе, новий рік на носі, комар носа не підточить, утерти носа, залишитися з носом, не бачити далі свого носа, тримати ніс за вітром, клювати носом.

- Визначити відмінок іменника «ніс».

- Скласти два речення.

V. Гра - пошук « А де ж моя пара? »

Відшукайте потрібні іменники першої колонки, щоб утворилися фразеологізми:

ахіллесова	носа
кліпати	голівонька
богатирський	слід
задирати	очима
буйна	сон
вигравати	шлях
гарячий	вік
життєвий	п'ята
золотий	час

VI. Ділова гра «Загадкова торбинка»

Учитель. Я маю загадкову торбинку. У цій торбинці знаходяться предмети. До цих предметів слід підібрати фразеологізми.

• *Гроші. (Зароблена копійка краще краденого*

карбованця.)

• *Яблуко. (Яблуко від яблуні недалеко котиться.)*

• *Шматок хліба. (Лежачого хліба ніде нема.)*

• *Дзеркало. (Скільки в дзеркало не дивись, а молодшим не станеш.)*

Назвати граматичні ознаки іменників.

VII. Творче конструювання (робота в парах)

- Виберіть іменники з довідки для влучного порівняння. Запишіть утворені порівняння.

1. *Хоробрий, як...*

2. *Гарний, як...*

3. *Хитрий, як...*

4. *Тихий, як...*

5. *Боязкий, як...*

6. *Упертий, як ...*

7. *Німий, як...*

8. *Балакучий, як... Довідка: Заєць, миша, лев, осел, лисиця, свиня, риба, сорока.*

- Поставити іменники в орудному відмінку.

VIII. Дослідження - моделювання

- Прочитати слова (робота в групах). Розташувати їх так, щоб утворилися фразеологізми.

1. *Обійми, з, розкритими.*

2. *Курми, разом, з, уставати.*

3. *Меблів, бути, для.*

4. *На, дрожжах, як, на, рости.*

5. *Обценьками, витягнеш, не.*

6. *Помями, обливати.*

- Розкрити значення фразеологізмів.

- Визначити іменники, що вживаються тільки в множині, з'ясувати їхні відмінки.

- З трьома усно скласти речення.

ПРИКМЕТНИК

I. Тренінг

Відновити первісну форму, виправши допущені помилки. Пояснити походження й значення поданих фразеологізмів.

Прокрустова перемога, сади Семіраміди, Сізіфова праця, Авгієві стайні,

Піррова перемога, нитка Аріадни, муки Тантала, троянський кінь.

Правильно: прокрустове ложе, сади Семіраміди, Сізіфова праця, Авгієві стайні, Піррова перемога, нитки Аріадни, муки Тантала, троянський кінь.

«Мікрофон»

Пригадати лексичне значення прикметників, їх значення у мові.

Перелічити морфологічні ознаки.

Назвати групи за значенням.

II. Творче конструювання (робота в парах)

До кожного іменника доберіть з довідки прикметники так, щоб

утворилися фразеологізми, запишіть їх значення.

... *хитрість*,... *апетит*,... *серце*,... *вдача*,... *хода*.

Довідка: лисячий, заячий, собачий, слонячий, вовчий.

Визначте розряди прикметників.

ДІЄСЛОВО

I. Гра «Є голова на плечах»

До поданих фразеологізмів підібрати із довідки дієслова; пояснити морфологічні ознаки.

Бити байдики, тримати язик за зубами, пасти задніх, гнути спину, бути в авангарді.

Довідка: випереджати, працювати, ледарювати, мовчати, відставати.
Скласти три речення.

II. Творче конструювання

На кратках записано початок фразеологізмів, учням потрібно дописати їх, визначити дієслова та дієслівні форми.

1. *Не терши, не м'явши, не...* (їсти калача).

2. *Гора з горою не сходиться, а...* (людина з людиною зійдеться).

3. *Працювати, не розгинаючи...* (спини).

4. *Щоб рибу їсти, треба...* (в воду лізти).

5. *Не краса красить, а...* (розум).

6. *Близько лікоть, та...* (не вкусиш).

7. *Діло майстра...* (величає).

8. *Наука в ліс не веде, а з...* (лісу виводить).

9. *Хто знання має, той...* (мур ламає).

10. *Без роботи день...* (роком стає).

- Підкреслити вивчені орфограми в дієсловах та в дієслівних формах.

- Уявіть себе журналістом і напишіть статтю до шкільної газети, використовуючи фразеологізми.

III. Гра хто більше» (робота в групах)

Користуючись словником, підібрати синонімічні фразеологізми.
Зазначити на слизке (посадити в калошу, підвести під монастир, підкласти свиню).

Сидіти склавши руки (байдики бити, на боці лежати, плювати в стелю, ні за холодну воду не братися)

Брати ноги на плечі (п'ятами накивати, змотувати вудки, землі під ногами не чути).

Підкреслити дієслова й дієслівні форми, визначити вид.

П'ять дієслів поставити в третій особі множині, визначити дієвідміну.

IV. Дослідження - моделювання

Продовжити фразеологізми, до складу яких входять інфінітиви.
Розтлумачити ці фразеологічні звороти.

1. *Бибехами...*

2.Голові....

3.На голові....

4....лиха закаблуком.

5....зуби.

V.Дослідження - відновлення

Відновити народні вислови, поставити дієслова, що в дужках, у формі другої особи однини дійсного способу.

1. Як (дбати), так і (мати).
2. Як (працювати), так і (мати).
3. Як (робити), так і (ходиш).
4. Як (шити), так і (пороти). Визначити вид дієслів. Підібрати видові пари.

Дослідити, до яких дієслів не можна дібрати видову пару.

VI.Гра «Мовознай»

Записати фразеологічні звороти. З'ясувати їх значення, підкреслити дієприслівники.

- 1.*Бігти не чуючи ніг.*
- 2.*Говорити не переводячи подиху.*
- 3.*Працювати не поклад а ючи рук.*
- 4.*Сидіти загорнувши руни.*
- 5.*Розповідати не кажучи лихого слова.*

- Скласти речення з кожним фразеологічним зворотом.

- Дієприслівники розібрати як особливу форму дієслова. Морфемний аналіз слова розповідати.

VIII. Практикум.

Розкрийте значення поданих фразеологізмів.

Убирати в себе з молоком матері, і рідна мати не впізнає, різати правду – матінку.

- Визначити у фразеологізмах дієслова, пояснити лексичне значення кожного.

- У прямому чи переносному значенні їх вжито? Пояснити граматичне значення дієслів.

Висновок

Використання інтерактивного навчання дозволяє значно збільшити відсоток засвоєння інформації (до 90%); навчання орієнтоване, на відміну від традиційного, не тільки на засвоєння знань, але й розуміння, застосування, аналіз, синтез, оцінювання. Головним джерелом мотивації є інтерес самого учня, в результаті чого навчальна діяльність набуває високого рівня активності. Учитель виступає як рівноправний партнер учнів, виконує організаційні та консультаційні функції.

Різноманітні інтерактивні методи й прийоми пожвавлюють урок, викликають зацікавленість в учнів, збагачують їх словниковий запас, розвивають мовлення, логічне мислення, уяву.

Література

1. Енциклопедія педагогічних технологій та інновацій. Автор - укладач Н.П.Наволокова. 2011р.
2. Науково - методичний журнал «Вивчаємо українську мову та літературу». №8 (192), березень 2009р.
3. Прийоми педагогічної техніки. Методичне видання А.О.Гін. 2007р.
4. Науково - методичний журнал «Вивчаємо українську мову та літературу». №4 (152), лютий 2008р.
5. Секрети педагогічної майстерності. Уроки для вчителя. С.В.Вердіна, А.Г.Панченко. 2008р.
6. Сто цікавих ідей для проведення уроку. О.М.Ворожейкіна. 2011р.
7. Науково - методичний журнал «Вивчаємо українську мову та літературу». №1 (149), січень 2008р.

Донецьк* 2011